

LUPȚA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 73—21. —

Proprietar Dr. TEODOR MIHALI.
Director: Dr. ALEXANDRU VAIDA-VOEVOP.
Editor Dr. AUREL VLAD.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., Rottenbiller-u. nr. 5/b I.
Inserțiuni după învoială.
Scrisori nefrancate se refuză.

Răspuns dlui N. Iorga.

Dl Nicolae Iorga publică în Neamul Românesc un articol în care își spune părerea și d-sa asupra scandalului din dieta ungară petrecut din incidentul scoaterii din sală a colegului nostru Vaida și totodată ne dă oareșicari sfaturi cu privire la ținuta clubului nostru.

Nu discut dreptul dlui Iorga și peste tot dreptul Românilor din alte ținuri de a ne da sfaturi, ba cred că este chiar datorința fieștecărui Român bun a contribui și el cu sfatul său la promovarea cauzei neamului nostru.

În multe privințe cei ce stau mai departe de lupta noastră sunt chiar în poziție de a-și crea o judecată mult mai obiectivă, decât noi cari ne aflăm în toiul luptei și cari tocmai din acest motiv de multe ori scăpăm din vedere momente, cari pot avea o influență decizătoare asupra ținutei noastre.

Dar cu toate acestea, sfaturile ce ne vin dela factori din alte ținuturi trebuie să le primim cu oareșicare rezervă, nu pentru motivul, că acelea nu ar izvorii din cea mai curată simpatie și dragoste pentru cauză, ci fiindcă sfătuitorii nu sunt în poziția, de a cunoaște împrejurările între cari ne aflăm cu toate intimitățile și cu toate minuțiositățile lor. Iar fără cunoașterea perfectă a situațiunii nime nu poate fi în stare să ne da un sfat bun și corăspunzător situațiunii.

Iată pentru ce cutez să afirm, că dacă dl Iorga ar cunoaște pe deplin situația în care ne aflăm, cu greu ar fi ajuns să ne dea sfatul, ca înainte de a încerca impunerea colegului Vajda în parlament, ar trebui să apellăm la corpul electoral român dându-ne toți deputații demisiunea, ca însuși alegătorii să și ia satisfacție împotriva aceluia, cari li-au insultat reprezentanții. Nu-i vorba, un nou vot de încredere al corpului electoral ar întări situația morală a deputaților. Cu toate acestea însă trebuie să dubitez că fără acest apel situația noastră morală ar suferi oarecare scădere.

Dl Iorga precum se vede nu-și dă samă de situațiunea noastră și uită că corpul electoral românesc numai și numai între mii și mii de sulite și-ar putea manifesta voința, dacă în genere ar fi lăsați la urnă. A provoca în situațiunea actuală, când spiritele

sunt extrem de agitate, alegeri în 14 cercuri electorale — ar fi egal cu provocarea la război civil. Iar pentru eventualele urmări cine ar putea lua răspunderea? Colegul Vajda are declarațiunea de aderare în scris a tuturor alegătorilor săi români. Oare mai multă valoare va avea această aderență dacă ea va fi eventual împiedecată în libera ei manifestare prin sulitele jandarmilor, — cece ar urma, — decât așa? Eu cred că nu, pentru că posibilitatea ca corpul electoral românesc să-și exprime liberă aderența sa, ne este răpită, iară fără a avea garanții sigure, că alegătorii români vor fi în genere admiși la urnă, putem noi oare solicita votul lor? Cine ar lua răspunderea pentru un atare paș, și pentru urmările lui incomensurabile?

Și apoi, să nu uităm că dacă cu toate sulitele și cu toate volniciile iarăși am putea intra în parlament, corpul electoral românesc din cele 13 cercuri ar fi din nou expus la nenumărate șicane și ar trebui să-și răscumpere votul dat prin plățirea unor amende, cari se vor urca la milioane. Noi credem, că votul acesta ne-ar costa prea multe și prea mari jertfe fără de a avea motiv serios de a-l solicita, pentru că nu există om cu mintea sănătoasă în Ungaria, care ar dubita, că încrederea alegătorilor români față cu aleșii lor ar fi slăbit.

Abstrăgând dela aceste nu este acum timpul potrivit de a angaja toate forțele neamului nostru la o atare luptă superfluă, când forțele acelea pot și trebuie puse în serviciul altor scopuri. Aci este chestiunea votului universal și marea problemă a organizării noastre politice. Apoi să nu uităm, că trăim în timpuri extrem de critice. Monarchia este într'o criză permanentă și nu se știe momentul, când evenimente de supremă importanță se vor desfășura cari pot fi decizătoare pentru soarta poporului nostru.

Așa cred, că am expus îndeajuns motivele esențiale, cari ne îndeamnă a nu da ascultare sfatului ce ni-l dă dl Iorga, și acum putem trece la cealaltă observație pe care o face dl Iorga în ce privește tactica, ce a urmat-o clubul nostru. Suntem convinși că nu se va supăra dl Iorga, dacă susținem, că și în chestiunea aceasta d-sa este în rătăcire și că tactica urmată de

clubul naționalist a fost singura posibilă în situația dată. Formând naționalitățile singura opoziție în actuala Cameră, ar fi cea mai mare greșală politică, a nu exploata această situație extrem de favorabilă. Tocmai fiind-că partidul nostru este și trebuie să fie un partid de propagandă, tribuna parlamentară trebuie pusă în serviciul propagandei. Discursurile ținute în Cameră au fost ținute pentru țărănimea alegătoare, care așteaptă și pretinde, ca deputatul ei să vorbească în parlament. Acel deputat care nu-și împlinește datorința aceasta cu greu va putea conta pe viitor la sprijinul țărănimei. Apoi să nu uităm, că în parlament, sub scutul imunității, se pot spune și apoi publica multe lucruri, pentru cari de altfel cu siguranță ne-am trezi în pușcărie și în fine, să fie convins dl Iorga, că ceea ce s'a spus în parlament face cu totul alt efect asupra țărănimii, decât ceea ce i-se spune la întruniri publice și în fine discursurile rostite în parlament sunt ascultate de toate cele 3 milioane de români, deci din punctul de vedere al propagandei un discurs parlamentar face cât 30 alte discursuri. Tactica parlamentară ce ne-o recomandă dl Iorga ar fi cea mai puțin agreată de corpul nostru electoral, ba aș putea zice, ar produce o nemulțumire generală.

Se'nțelege de sine, că organizarea țărănimii și îndemnarea ei la gospodărie și carte națională trebuie cultivate și ele și sperăm, că factorii competenți și în privința această își vor împlini datoria.

Un deputat.

3 și 4 și 5. Iarăși numere. Trei numere cari înseamnă trei procese nouă pornite împotriva ziarului nostru...

În două procese am primit deja actul de acuză, în aceste trei mai nouă acum se lucrează la ele...

Cinci procese pentru „agitație“ în cinci luni de zile!... Și mai sunt oameni cari nu se sfiesc să spună că în Ungaria există și o lege oarecare despre libertatea de presă...!

Comisia de imunitate se va întruni Luni în 24 l. c. la orele 5 p. m. pentru a se ocupa de chestia Vaida. Pe atunci sunt chemați a se prezenta și martorii, cari au fost nu-

miți. Este de dorit, ca toți domnii deputați, cari au fost de față în ședința, în care s'a jăpuit violarea imunității dlui deputat Vaida să se prezinte.

Statul de drept — o superstiție. De două zile, o comisiune anume instituită studiază chestiunea emigrărilor. Cu acest prilej Măria Sa dl Rákosi Jenő, proprietarul ziarului „Bud. H-p.“ a ținut să-și spună și el părerile în această chestiune vitală a țării noastre. Intre altele a spus:

„Nimeni nu poate trage la îndoială dreptul unui cetățean de a-și câștiga pâinea sau de a-și spori averea. Dacă însă cineva i-ar zice cuiva: am să te duc eftin într'un loc unde vei putea trăi mai bine, unde vei putea fi domn, — eu-l omor, căci nu pot permite astfel de momeli. Nu-i de ajuns ca cei cari ademenesc cetățenii să emigreze să fie pedepsiți cu 200 cor. — trebuie pedepsiți cu 5, cu 10 ani de pușcărie.

„In Ungaria, de 30—40 ani o superstiție a dominat spiritele: superstiția ca din Ungaria să facem stat de drept. Și am alcătuit tot felul de legi europene, încât codul nostru de legi e cel d'întăiu în lume. Un solgăbirău mi-a spus că noi avem oțetea ordinată ni și legi, încât în timp de 24 de ore ar putea aresta pe oricine. La noi, pe baza legilor în răstimp de zece ani poți să despoi orice tinut“.

Ungaria a fost dominată de superstițiunea de a deveni un stat de drept! — zice dl Rákosi. În privința aceasta poate rămânea liniștit. Superstiția nu s'a împlinit: Ungaria n'a devenit stat de drept. Legile țării s'au adus numai ca cei chemați să le execute să le calce ei, cei d'întăi, în picioare...

Dar crezi oare, Măria Ta, că poți să pui stavilă emigrărilor prin legi cari interzic emigrarea? Crezi că e o fericire atât de supra-omenească de-a fi maghiar, încât de dragul ei poți să suporti, și tu, și cei ce-ți sunt dragi: nevasta și copiii tăi, — mizeria tricoloră, volnicile unui solgăbirău, batjocura din partea arendașilor evrei, disprețul marilor moșieri?

Măria Ta, care ai milioane, coboară-te odată în mijlocul poporului desmoștenit — dar lasă-ți inima acasă — dacă mai ai — ca să nu ți-să frângă de durere văzând amarurile de cari sunt cutropiți cetățenii acestei țări fericite...

Nici la legile de interdicție, nici utopiile imperialismului maghiar nu vor putea pune stavilă emigrărilor, ci numai acea superstiție de care te temi atât de mult: statul de drept, în care toate popoarele toți cetățenii vor fi egali în drepturi...

Obstrucția croată. În ciuda tuturor amenințărilor guvernului că va face uz de „măsurii mai aspre“, deputații croați duc înainte lupta pentru drepturile limbii lor și poziția lor se întărește zi de zi.

Deputații croați reprezintă în Camera drepturile și aspirațiile unui popor, guvernul și majoritatea lui interesele unor clase privilegiate.

Hotărârea draconică de ieri a comisiunii de imunitate — hotărâre care la intervenirea guvernului a fost modificată de Camera — a contribuit și ea la agravarea situației — pentru guvern.

Victima hotărârii, deputatul croat Potošniac a declarat de altminteri unui redactor din Zagrab că nu se va supune hotărârii de a-și cere scuzele, fiindcă trebuie să considere hotărârea de ilegală. Nu el, ci președintele Rakowsky ar fi trebuit pedepsit.

Guvernul urmează înainte cu încercările sale de-a-i trage pe sfoară — a doua oră — pe deputații croați, cari însă, cumițiți din pățaniile cu rezoluția dela Fiume — nu se vor lăsa de astădată îmbătați cu apă rece...

Azi, în Camera, iarăși numai vorbă croatească, mâne tot așa...

Majoritatea are prilej să învețe limba aceasta; cel puțin va ști ceva...

Conferința partidului kossuthist. Eri seara, partidul Excelenței Sale a dlui ministru de comerț Kossuth Franți s'a întrunit pentru a spăla rufele murdare, de cari are câteva vagoane. Cazuri de insubordinație, nedisciplină, mituiri la alegeri, geșeftării ve-

roase de-ale membrilor, — dar cine ar putea înșira toate matrapazlăcurile acestui partid faimos?

În ce privește potopul de proiecte — parte reacționare, parte radicale, parte naive — prezentate Camerei de mai mulți deputați, aceștia și-au cerut scuzele, iar partidul a hotărât că „dupăce ideile exprimate în acele proiecte le profesează de mult întreg partidul, se trece peste ele la ordinea zilei, iar guvernului i-se adresează rugămintea să prezinte cât mai curând câteva proiecte care tind la îmbunătățirea sortii proprietarilor și industriașilor mici“. — Adecă nimic.

Alegerea dela Zircz a desvâlit și ea un nou colț de murdărie, iar discuția în jurul mesagiului de tron austriac a dat prilej miniștrilor Kossuth și Apponyi să facă niște declarații patriotice — despre care ei vor fi știind mai bine cât de puțin corăspund adevărului — și să secere câteva aplauze grațuite.

Alegerea dela Ghernesig a dat și ea dovadă despre vechiul adevăr că deputații kossuthiști nu văd în mandat decât un mijloc de căpătuială ușoară și că mulți deputați kossuthiști fac parte din partide comitatense cari lucrează împotriva partidului kossuthist.

Așa miros de tavernă, de cărcimă mohorâtă simțim înregistrând aceste știri...

Aer, aer curat ne trebuie...

Din Austria. Ședința de ieri a Reichsrathului a fost prezidată de Funke, care a anunțat că s'au prezentat 60 de plângeri împotriva alegerilor din deosebite cercuri. Pe urmă, Reichsrathul s'a împărțit în secții pentru controlarea mandatelor. Deputații cehi au dat apoi o declarație că stau și astăzi pe punctul de vedere al declarației dela 23 Septembrie 1879, anume că deși nu recunosc îndreptățirea Reichsrathului austriac, din motive de oportunitate iau parte la debaterile ei. Aceeaș declarație au făcut-o deputații croați în ce privește Dalmația, spunând că deși Dalmația de facto face parte dintre regatele reprezentate în Reichsrath, de jure însă ea constituie o parte integrantă a regatului Croației.

Alegerea de președinte al Camerei se va face în ședința următoare, care va avea loc Marți la 25 Iunie. Alegerea pe președinte

FOIȚA ZIARULUI „LUPTA“.

Parlamentul ungar.

— Sau ce spun revistele umoristice. —

Fără doar și poate, națiunea maghiară e națiunea cea mai cavalească și loială din lume, are cel mai mare respect pentru legi — deși nu totii deputații stau la nivelul înalt alui Markos, și Krausz Armin, — deși a trebuit să se lipsească de niște stâlpi puternici d'al de Udvary și Nessi.

Dar nu toată lumea are această părere favorabilă despre „marea națiune“, de care revistele umoristice germane își bat joc într'un chip nemilos.

Firește, glumele și ironiile acestor reviste nu au nici cea mai mică îndreptățire...

Cu toate aceste, reproducem unele comentarii pentru a putea arăta cum e judecată Ungaria noastră iubită în străinătate.

„Ce e cavalerismul maghiar? — se întreabă „Figaro“ din Viena și răspunde numai decât: — E personificarea tuturor virtuților nobile și frumoase, — dovadă procedeul împotriva deputatului român din Camera ungară, o sută împotriva unui singur om“.

De regulamentul Camerei își bat joc mai pe față decât o face însuși vice-președintele Rakovszky.

„Humoristische Blätter“, resumă regulamentul în următoarele articole:

„1. Cu scoaterea volnică din parlament a deputaților e însărcinată majoritatea.

2. Permișiunea la scoaterea aceasta volnică o dă președintele.

3. Peste protestul celor scoși din parlament se trece la ordinea zilei.

4. Deputații cari au fost scoși de trei ori din parlament își pierd mandatul“.

Parlamentul ungar stă la un nivel european, deși „Die Wespen“ publică o scrisoare „ungurească“ ironică alui Fekete Lajos în care se zice:

„Übrigens glaub ich nicht, dass wird es im Parlament zu Revolverschüssen kommen, wüsst ich nicht, wer in den ganzen Parlament Schuss Pulver wert ist, und mit Einführung von allgemeinen Wahlrecht ist jetziges Regierungsgesindel so ganz erschossen. Pardon. Muss ich jetzt schliessen und ins Parlament, hab ich soeben gehört, Kossuth Ferenz hat Gichtanfall im Hirn kriegt und Apponyi ist dadurch von religiösen Wahnsinn befallen worden, während Wekerle über sein ganzes heutiges Ministerium Lachkrampf kriegt hat...“

N'are dreptate nici „Wiener Carturen“ când afirmă, că stările din Ungaria sunt anormale... La noi aceste sunt

stări normale. Și n'are dreptate când își bate joc de „națiune“.

«Was hört man jauchzend durch die Lüfte (schallen?)

Ohrfeigen sind's, die jubelnd widerhallen, Im edlen Freiheitskampfe ausgeteilt, Wo man für die Nation sich wacker keilt, Wo eines Bess'ren man belehrt mit Fäusten Die Frechlinge, die schamlos sich erdreisten, Aus rein magyar'schem Blute nicht zu stammen, Zu führen einen andern Völkernamen, Zu sprechen eine andre Muttersprache — Sie trifft mit Recht des Ungargottes Rache! Warum auch waren sie — 's ist ein Skandal — So unvorsichtig in der Elternwahl! Und kann man sie nicht aus dem Lande, jagen, Muss man schon, dass sie existieren, tragen, So werden sie doch wenigstens, zu büßen, Stracks aus dem Parlament hinausgeschmissen!“

Ne doară de asemenea cum „Der Floh“ îi ia în zeflemea pe Ilustritățile lor noii consilieri înțimi ai Majestății Sale.

«Wer sein Lebtag obstruiert, Nie die Krone respectiert, Steuern und Rekruten meist Hat verweigert starr und dreist, Wer recht oft schon Hochverrat Skrupellos begangen hat, Wer den Brand des Aufruhrs schürt, Stets mehr will als ihm gebührt, Die Gesetze schnöd verletzt

deputatului creștin-social Dr. Weisskirchner pare a fi asigurată, după ce cele mai multe partide — prin președinții lor — și-au promis concursul. Se vor crea însă încă două posturi de vice-președinți pentru a împăca celelalte partide.

Miniștrii cehi Fort și Patzak și-au dat demisia în urma declarației clubului ceh făcută în Reichsrath. După demisionarea lor, ambii miniștri au iscălit și ei declarația aceasta. Se crede însă că se va putea găsi o modalitate pentru revocarea demisiilor.

În cercul IV din Viena (mandat devenit liber în urma abdicării deputatului Dr. C. Lueger, ales în 5 cercuri) a fost ales, cu program creștin-social, fostul ministru Wittek, în cercul Neubau Papst, tot cu program creștin-social.

Corupții kossuthiste. În jurul mandatului dela Zircz — moștenirea faimosului director de bancă Udvary — s'a încins o ceartă crâncenă. Ivánka Imre, deputatul ales de curând, e învinuit că a mituit — cu sume enorme — nu numai alegători ci și mai mulți deputați din partidul kossuthist.

În conferința de ieri seara a partidului kossuthist deputatul Nagy Emil a anunțat că *deputații Pap Zoltán și Gál Andras (cel cu datoriile cavaleresti de prin orfee) s'au lăsat mituiți de candidatul Ivánka Imre și pentru câte 2000 de coroane i-au făcut serviciu de corteși. Deputatul Szentkirályi Zoltán a declarat că deputatul Pap Zoltán i-a promis în numele lui Ivánka 600 coroane pe zi, dacă va corteși pentru Ivánka.*

Conferința partidului a instituit o comisiune de 6 (secretarul de stat Tóth János, și deputații Csernel Gyula, Gál Gaszton, Nagy Emil, Okolicsányi László și Eitner Zsigmond) care să cerceteze afacerea aceasta scandaloasă. Comisia aceasta a și fost convocată pe Sâmbătă, orele 9 dimineața, pe când au fost invitați să se prezinte și deputații acuzați Pap Zoltán, Gál András și Ivánka Imre.

Und den Pöbel auch verletzt,
Kurz und gut, wer offiziell,
(Nur nicht heimlich) ein Rebell,
Wird in Magyarien statt
Eingelocht — *geheimer Rat*.

De unde-și ia oare „Die Muskete“ dreptul să bagatelizeze „garanțiile constituționale“ ale contelui negru, fără cari țara e prăpădită, iar cetățenii ei trebuie să-și ia lumea în cap și să emigreze în America sălbatică? Cum vine această revistă să cânte:

Hät das ist doch selbstverständlich,
Dass das Parlament allein
Für das ganze Land unendlich
Wertvoll muss und teuer sein.

«Nationalitäten» freilich
Bringen sich Revolver mit,
Wenn das «hohe» Haus — vorzeihlich —
Sie kurzweg zusammentritt.

Und gera' für diese Leute
Brauchen wir die Truppenmacht:
Denn was nutzt Verfassung heute
Wenn sie nicht der Ungar macht?“

Toată lumea își bate joc de „marea națiune“, care are reprezentanți falnici pe întreg rotogolul pământului: pe Nessi și Udvary în America, milioane de rudenii în Asia și pe Krausz Armin, Markos Gyula și Nagy György în parlament...

Ce puțin ne cunoaște—Europa...

X.

Până acum ademeniau lumea cu făgăduinți mincinoase, acum încep cu banii... Ce mocirlă, Doamne...

Criza guvernului „național“.

Ministrul-președinte Wekerle a sosit ieri dimineața la Viena unde a fost primit în audiență de către Majestatea Sa în două rânduri: înainte de amiază în audiență generală, după amiază, la orele 3, în audiență specială.

Atâta spun ziarele guvernamentale, după ce nu anunțase nici una plecarea aceasta tainică și după ce încercase să desmintă plecarea, iar pe urmă să prezinte audiențele ca lipsite de caracter politic.

În cursul zilei de ieri și azi, însă, chestiunea audiențelor a început să se limpezească.

Petrecerea ministrului președinte în Viena se resumă în următoarele:

La orele 11 s'a prezentat în Burg, unde a fost primit în audiență de Majestatea Sa, căruia i-a mulțumit pentru conferirea ordinului leopoldin. După audiență a avut o lungă întrevedere cu ministrul-președinte austriac baronul Beck, apoi cu ministrul de finanțe Koritowszky, pe urmă cu ministrul de externe baronul Aehrenthal. *La orele 3 după amiază a fost din nou în Burg, unde a fost primit în audiență de 1 oră întreagă.*

Nu mai poate fi îndoială că audiențele aceste au avut un caracter hotărât politic și au fost impuse de situația critică în care a ajuns guvernul în urma propriilor sale greșeli.

Chestiunea croată.

Mai ales două chestiuni importante cer o grabnică rezolvire: chestiunea croată și chestiunea transacțiunii. A treia chestiune; a sufragului universal e deja lucru hotărât: trebuie să se facă, pentru că o cer popoarele, o cere guvernul austriac care numai în acest chip își poate asigura sprijinul partidului social democrat și a celorlalte partide din Reichsrath, și o cere însuși Reichsrathul austriac.

Curcile politice croate sunt în clar cu scopul audienței ministrului președinte Wekerle. După amenințările rostite, mai deunăzi în Camera ungară, e ușor de ghicit rostul lor: vrea să obțină consimțământul Majestății Sale la dizolvarea dietei croate.

Ziarele oficioase ale guvernului croat au chiar și amănunte în ce privește această dizolvare. Wekerle vrea să exopereze dizolvarea dietei croate și numirea lui Rauch sau a lui Rakodczay de ban al Croației sau de comisar regesc. Ziarele croate adaugă însă că au și ele informațiuni cari îi întăresc în convingerea că guvernul ungar nu-și va ajunge scopul, ci, dimpotrivă, *își va grăbi căde-rea proprie.*

Oricum însă, prin dizolvarea dietei croate guvernul nu va putea ieși din impasul în care a intrat, căci deputații croați au dreptul să reprezinte interesele Croației în Camera ungară până la alegerea de noi deputați, cari vor fi și mai radicali.

Transacțiunea.

A doua chestiune, a transacțiunii, e în legătură strânsă cu mesagiul de tron prin care s'a deschis noul Reichsrath austriac.

Curcile politice maghiare au fost alarmate de declarațiile cuprinse în acest mesagiul, în care se zice că transacțiunea are să se facă pe baza „raporturilor vechi, cu păstrarea formelor tradiționale“. Partidul kossuthist e supărat rău că în acest mesagiu

se accentuează cu atâta stăruință menținerea „unității economice“.

În conferința de ieri a partidului kossuthist doi miniștri s'au grăbit să facă declarații.

Kossuth a declarat că guvernul ungar nu ia nici o răspundere pentru mesagiul de tron austriac. N'a avut nici dreptul să se amestece în redactarea lui, fiindcă astfel ar fi dat și guvernului austriac prilej să se amestece în redactarea mesagiului de tron ungar. Guvernul ungar stă și astăzi pe vechiul său punct de vedere: cu Austria nu se va mai încheia alianță vamaală ci numai convențiune vamaală până la 1917.

Ministrul Apponyi de-asemenea nu se identifică cu punctul de vedere al guvernului austriac. Mesagiul de tron austriac nu poate atinge drepturile Ungariei și nici nu poate da directivă politicii guvernului ungar.

Urmările audiențelor.

E lucru firesc că despre cele petrecute la audiență nu a pătruns nimic în publicitate. Wekerle va raporta consiliului de miniștri despre soarta propunerilor sale și atunci se va hotărî și soarta guvernului.

Un lucru e cert: ministrul-președinte Wekerle a cerut Majestății Sale consimțământul la schimbarea guvernului croat și la dizolvarea dietei croate, — *dar până acum n'a obținut încă acest consimțământ.*

Probabil că guvernul va găsi o formulă pentru a evita izbucnirea crizei acum în miezul verii, cu atât mai vârtos că în nici un caz nu va putea fi vorba de-o simplă criză guvernamentală ci de-o criză mult mai gravă decât a fost chiar și criza anilor trecuți.

ROMÂNIA.

Intrunirea conservatoare.

La întrunirea conservatoare ce a avut loc în ajunul deschiderii Corpurilor legiuitoare, după cum am anunțat în numărul nostru de ieri au luat parte vreo 12 deputați și senatori de-ai partidului noui aleși.

În această întrunire nu s'a luat nici-o decisiune mai de valoare, decât s'a vorbit în general despre atitudinea partidului în opoziție.

Este totuși de relevat o dorință a liderului opoziției, Dl P. P. Carp, care pretinde, ca reprezentanții conservatori din parlament să nu intre în comisia de elaborare a proiectelor de lege agrare. Această dorință a noului șef al partidului conservator pune într-o situație destul de tristă pe fruntașii partidului său pe dl Take Ionescu, Ion Lahovary și C. Dissescu, cari, cei d'întâi în Camera și cel din urmă în Senat au declarat, că vor da mână de ajutor guvernului la opera sa de reforme agrare.

Se vede deci că dl P. P. Carp vrea să rămână consecvent în atitudinea d-sale care este o continuitate uniformă a declarațiilor dela societatea agrară.

Situația bugetară.

Situația bugetară în România cu toate greutățile cari au năvălit în anul acesta asupra ei, continuă să fie una dintre cele mai bune.

Tulburările țărănești n'au avut nici o influență stricăcioasă asupra încasărilor tesaurului care crește în continuu, rețele lui fiind chiar mai satisfăcătoare decât acelea din epoca corespunzătoare a anului trecut.

În exercițiul 1907 | 8 comțul bugetar în luna Mai s'a ridicat la suma de 22,430.639 lei cu 3,248000 mai mult ca în aceeași epocă a anului 1906.

Pentru lunile Mai și April ale exercițiului

corent încasările s'au ridicat la 41,683,457 lei dând un plus de aproape 10 milioane în raport cu epoca corespunzătoare a anului trecut.

Excedentul încasărilor asupra plăților este de 50,907,888.

Exercițiul corent este deci asigurat cu un excedent considerabil și afară de aceasta încasările decurg într'un mod satisfăcător.

Deschiderea corpurilor legiuitoare.

Deschiderea corpurilor legiuitoare s'a făcut ieri la 7 | 20 c. cu solemnitatea obișnuită. M. Sa Regele nu a luat parte la deschidere, fiind împiedecat, Mesagiul regal a fost citit de președintele consiliului de miniștri D. A. Sturdza.

Mesagiul a fost supus spre semnare M. Sale în ajunul deschiderii.

Textul lui a fost scurt.

Suveranul cere corpurilor legislative să se constituie și să voteze mai multe legi financiare urgente, între altele și o nouă repartitie a excedentului bugetar de pe exercițiul 1905|6. Intru cât privesc reformele agrare, ele vor fi prezentate Camerei numai în sesiunea de toamnă.

În decursul acestei sesiuni parlamentul își va ține ședințele tot în sălile cele vechi; pentru toamnă se va isprăvi noua zidire, care va fi pusă la dispoziția corpurilor legiuitoare. Parlament nou și lege nouă!

Ungurii și mesagiul austriac.

Mesagiul rostit în cel dintâi parlament austriac întrunit pe baza votului universal a produs în cercurile oligarchiei maghiare, care-și vede sfârșitul, o deosebită agitație.

După culise și pe față se discută și se comentează viu vr'o câteva puncte ale mesagiului, cari i-au scos din fițini. Wekerle sub pretext că are să mulțamească împăratului pentru ordinul leopoldin a alergat repede la Viena ca să se poate apoi întoarce acasă și să mulcomească pe malconțenți cu vorbe, cu promisiuni, cu îmbărbătări, cu răstălmăcirii de cuvinte, și cu câte alte meșteșuguri moderne.

Nu e de loc indiferent ce au scris despre mesagiul de tron foile maghiare în cea dintâi clipă a surprinderii.

D. e. „*Budapesti Hirlap*“ cu cunoscuta logică impecabilă zice: „Cea mai interesantă parte a mesagiului e cea care vorbește despre naționalități. Conflictele naționale împiedecă dezvoltarea adevărată a puterilor mari ale popoarelor Austriei — se plânge mesagiul. Aceste conflicte se manifestă mai ales din cauza limbei etc. Ce lucruri interesante! Acolo chestiunile naționale împiedecă popoarele în munca lor. Aici la noi ar fi un parlament maghiar unitar, căruia, dacă tronul i-ar apăra cea mai prețioasă moștenire: calitățile naționale, drepturile și tradițiile naționale, ar fi în stare să facă ori-ce“ (!) În ce privește chestiunea tranșacțiunii acelaș ziar constată că așa cum e arătată aceasta în mesagiul constituie o primejdie pentru Ungaria care-și poate regula singură afacerile ei amăsurat art. de lege 12 din 1866 și e depășire a competenței sale ca Austria să încerce a regula ea afacerile Ungariei.

Budapest, foaia lui Kossuth, zice că cele cuprinse în mesagiul referitor la tranșacțiune e o surprindere pentru politica maghiară. Mesagiul anunță că se va observa o atitudine categorică împotriva separațiunii economice, și în acelaș timp, accentuează că raporturile dintre ambele state trebuiesc regulate amăsurat formelor tradiționale. Mesagiul consideră comunitatea economică drept

consecință a tranșacțiunii pragmatice și zice că trebuie evitată orice slăbire a ei. Politica maghiară nu poate trece cu una cu două peste această enunțaiune.

O a doua aserțiune îngrijitoare e cea referitoare la dezvoltarea puterii de apărare, ceace va să însemneze anunțarea grabei cu care trebuie să se sporiască contingentul armatei.

„*Budapester Tagblatt*“ prevede că pasagiul acela al mesagiului care vorbește despre tranșacțiune va fi pus foarte des la contribuție de către dușmanii de principii ai tranșacțiunii.

„*Az Ujság*“ consideră mesagiul ca o dovadă despre felul cum judecă Coroana lucrurile monarchiei. În Ungaria mesagiul acesta nu va putea fi luat la cunoștință, căci în Ungaria politica economică și tranșacțiunea pragmatică sunt privite ca noțiuni diferite. A privi politica economică din punctul de vedere al comuniunii pragmatice nu e numai neadmisibil dar el constituie de-a dreptul un atac la adresa independenței țării. De o vreme încoaci ne părea că în Austria avem să privim un dușman. Mesagiul de tron ne întărește teama. Între împrejurări politice normale guvernul țării al cărei domnitor vorbește astfel despre politica țării, n'ar trebui să mai rămâie nici un singur moment la conducere.

„*Alkotmány*“ zice că mesagiul ar voi să afirme că tranșacțiunea pragmatică ar însemna și o uniune reală și că ar avea a face ceva și în privința împrejurării cum își aranjează Ungaria politica ei economică și comercială. Nizuințele Ungariei pentru independența economică au luat un avânt atât de hotărât, încât aserțiunile cuprinse în mesagiul cari nu conglăsuiesc nici de cum cu nizuințele maghiare, trebuie să ne pue serios pe gânduri. Și chestiunea cu sporirea contingentului armatei e destul de îngrijitoare.

„*Egyetértés*“ consideră mesajul imperial ca semnul de alarmă împotriva Ungariei și îndeosebi împotriva coaliției. Partizanii lui Lueger vor privi mesagiul ca un îndemn pentru „*los auf Ungarn*“. Între astfel de împrejurări oare n'ar fi timpul suprem ca guvernul coaliționist și partidul independist să-și spue pe față programul și să caute să-l execute fără nici o considerație în stângă sau în dreapta?

„Cazul Vaida“ și parerea dlui Iorga.

DI N. Iorga publică în «*Neamul românesc*» un articol în chestiunea scandalului petrecut în Camera ungară. Publicăm mai la vale articolul acesta în întregime. La alt loc al ziarului ne ocupăm mai pe larg cu această părere, aici ne mărginim numai să facem câteva observații celor dela „*Telegraful Român*“, cari s'au grăbit să reproducă și ei articolul dlui Iorga.

„*Tel. Rom.*“ îi face următorul comentariu:

„Reproducem acest articol pentru-ca cititorii noștri să se convingă, că multe dintre părerile dlui Iorga au fost profesate și de noi și expuse în coloanele ziarului nostru, mai ales părerea că nu vorbește și provocatoare de patimi, ci vorbește cumpătate ar avea datorința deputații noștri să rostească în Camera țării, unde sunt trimiși.“

Scrisele „*Tel. Rom.*“ nu pot să aibă nici o valoare în ochii celor cari au avut prilej să judece ținuta acestui organ în vremile din urmă. Campania de salvare a reputației consilierului intim C. Burdia și articolele insinuante scrise de acest organ în chestiunea națională nu mai îndreptătesc acest organ să vorbiască în numele Românilor. Deputații români au datorința să apere interesele poporului român, pe cari cei din jurul „*Tel. Rom.*“ le periclitează cu insinuațiile lor la guvern.

Cred oare cei dela „*Tel. Rom.*“, că dl Iorga aprobă și politica lor de-a scrie articole cumpătate, cari se trimit apoi la minister — însoțite de scrisoarea unui înalt dignitar bisericesc, în care se atrage atențiunea guvernului asupra ținutei patriotice a „*Tel. Român*“? La această întrebare să ne răspundă „*Tel. Rom.*“, și la multe altele la cari și astăzi ni-e dator cu răspunsul.

Deputații noștri nu pot primi sfaturi dela cei cari compromis cauza românească prin ținuta lor îndolnică.

Așteptăm dela „*Tel. Rom.*“ să ne desmintească pe tru-ca să putem publica — dovezile.

Iată acum articolul dlui Iorga:

„*Di Vaida* a fost insultat, amenințat, huiduit la întoarcerea sa în parlamentul din Pesta după neplăcutul incident de acum câteva săptămâni. D-sa, ajutat de încă doi deputați români tineri, a primit această manifestație cu o desăvârșită stăpânire de sine care însă n'a impus dușmanilor. Cei mai îndrăsneți dintre insultători, urmași de o mare mulțime, au ridicat mâna să lovească și după unele versiuni, ar fi și lovit. Președintele acestei camere în revoluție, care înțelegea să-și facă dreptate prin fapt după ce-și smulsesc o satisfacție de drept, nu se făcea auzit: dormia, murise, i-se stânsese glasul, îi căzuse limba dela clopoțel? Pe baza documentelor autentice, viitorul va hotărâ. Vor fi și pe acolo censori, cu menirea de a face poliția sălii, dar nici de dânsii nu se pomenește nimic; poate că și domniile lor se vor fi aflat printre scandalagii. Când cu isprăvile patriotice pe cari le făceau prin sfărâmare de pupitre și scaune politicianii cari sunt astăzi la guvern în Ungaria, au mâncat bătaie dela voinicii trabanți în uniforme frumoase; acuma și ei periseră cu totul. Camera lucra în voie, mântuind nația; 400 luptând împotriva a trei, cavalerism de cea mai istorică și autentică speță. Imbrânciți, Românii au ieșit din sală și au fost petrecuți în acelaș fel până la ieșirea din palatul parlamentului.

Rămâne acum ca o hotărâre să fie luată de clubul deputaților români. Ea nu poate fi alta decât demisia imediată a tuturor și apelul la alegători, cari trebuie să-și ieie satisfacție împotriva acelor cari li-au insultat reprezentanții, pe calea unui nou vot în favoarea celor jigniți, ca și pe aceia a reclamațiilor în adunările de comitate sau a plângerii la tron. A încerca să impue prezența dlui Vaida, fără ca acesta să aibă un sprijin al drepturilor sale netăgăduite în nouă manifestații ale corpului electoral românesc întreg, ar fi o greșală și ar scădea situația morală a deputaților români. Un apel la opinia publică europeană ar da hrană clevețitorilor, și el n'ar folosi la nimic, fiindcă reprobările faptei sălbatice vin și așa dela sine, din toate țările continentului, unde se înțeleg în alt chip datoritiile de îngăduire și cuviință ale unei adunări legiuitoare.

La sfârșit o observație. De mult înoă, dela cel dintâi avânt luat de activism, am prevăzut că lucrurile vor ajunge aici. Cu temperamentul ei, rasa dominantă în Ungaria nu poate suferi tăgăduirea eghemoniei sale, cererile de îndreptățire culturală și politică a celorlalte neamuri. A le vorbi deslușit în față înseamnă a fi-i face dușmani, dușmani personali și a căsuna scene ca acestea. Prevădeam o aruncare pe ferestrele gotice ale parlamentului pentru cel dintâi îndrăzneț ce s'ar ridica; el a fost scos pe ușe, împreună cu tovarășii săi. E foarte urât, foarte sălbatăc dar firesc. O stângăcie a fost dejuns pentru a da un pretext conspirației silnicilor.

Nu sunt dintre aceia, farisei sau nepricepuți, cari tot cântă, că Românii din deosebitele ținuturi nu sunt în drept de a-și da sfaturi. Cred, că lucrurile ar fi mers altfel, pacă, după buna pregătire a poporului românesc prin alegeri, în cari s'au căpătat biruinți, s'ar fi urmat altă tactică politică. În loc de a privi la Cameră și a uita pe alegători, în loc de a face propuneri menite să cadă, a încerca dibăcii osândite să încurce, a ținea frumoase cuvântări, sortite să fie întrerupte și huiduite, s'ar fi căzut să se vorbească necontentit țărânimii alegătoare, să se dea o desăvârșită organizare acesteia, să se îndemne cu hârnice gospodăria și cartea națională. Iar în Cameră clubul să fi afirmat în câteva cuvinte, prin reprezentantul ei, vre-un bătrân foarte cumpătat, punc-

tul său de vedere, ca o vecinică protestare în numele a 3.000.000 de locuitori a peste 1.000.000 de cetățeni ai statului.

Ar fi fost mai puțin strălucitor, mai puțin romantic, ar fi dat mai puține coloane de politică budapestană ziarelor, cari trebuie să fie înaintea de toate în serviciul economiei și culturii naționale, însă ar fi fost de sigur, mai trainic, mai sigur, mai temeinic“.

Oare bine e așa?

(Sfârșit.)

În luptele noastre naționale îi întâlnești azi ca cei mai radicali naționaliști, mâne joacă pe moderații, iar poimâne spumegă și înjură pe adevărații și idealiiștii noștri luptători naționali și dau târcoale în jurul așezămintelor noastre: Se schimbă pe cum pot în trezări satisfacerea unei poftă diavolești. — Locul de existență al lor se află în toate straturile sociale, și ocupă tot felul de funcții. Fără îndoială aflăm aici-colea pe câte unul din monștrii noștri naționali și câte pe la o bancă, mai ca director executiv, mai ca membru în direcțiune, mai ca altă oare-care a cincea roată la car, căci nici un teren nu pare a fi mai potrivit pentru „înălțare“, ca primul pas, decât tocmai vr'o funcție de prisos pe la vr'o bancă, fiindcă:

Tărani noștri sunt cei mai cinstiți plători, cari se îmbulzesc la bănci ca albinele la coșnița cu miere, nu se recere nici o bătaie de cap să dai bani împrumut pe lângă dobândă mare unui popor cinstit. — Lucrările mai grele, cari constituie nimbui societății, le îndeplinesc cu atâta zel și abnegațiune funcționarii subalterni și alți oameni cinstiți toți deopotrivă puțin luați în samă.* Ca director de bancă nu ți se recere deci nici o activitate, nici o cultură, e doar singurul oficiu, la care funcționezi numai cu numele și care în schimb te retribue după cum voești tu. Așadară ca prim pas e bun directorul unei bănci. Ce va mai urma e treaba machiavelismului cultivat în celula ta infectă.

Dar monstrul nu se mulțumește că și-a asigurat binele directoratului, ci dorește să ereditze acest bine copiilor, ginerilor, nepoților, toți-toți trebuie să se împărțasească sub o formă sau alta din el, fără considerare, că poate sunt niște idioți, asta nu importă. Principalul e să ai statute corăspunzătoare scopului ce-l urmărești.

Pândești deci ocazia, convoci deci o adunare de bancă în timpul verei, când agricultorii sunt ocupați la câmp, iar inteligenții sunt duși pe la locuri de recreație. Seduci oameni creduli și calci legile. Anume spui celor ce să interesează despre schimbări de statute că: Fiind vorba de ridicarea capitalului social, trebuie să se schimbe §-l care prevede un capital, să zicem numai de 110 mii. Creduiul e mulțumit.

Acum îți începi admirabila operă: În programul adunării nu faci nici o amintire despre acei paragrafi cari sunt de a se modifica, deși sensul legii tocmai acela e, adevă să faci amintire. Astfel ai sedus pe de-o parte acționarii, cari știind, conform „informațiilor corecte“ ale tale, că e vorba de modificări neimportante, nu s'au lăsat daraverile să vină la adunare. Pe de altă parte ai calcat și legea sau cel puțin i-ai făcut un încunjur mișelesc: ai contrabandat statutele. Căci în realitate ai schimbat toți paragrafii ce-ți erau incomozi, iar pe unii mai aspri cu privire la control i-ai izgonit cu desăvășire din statute, fără să fi pertractat mai înainte afacerea cel puțin cu membrii direcțiunii. Aceștia fiind parte mare mamelucii tăi, subscriau în ședință tot ce le dictai. Ei, dar atunci mai prindea cineva veste de negrele tale intențiuni — și nu succedea. — Va să zică ți-a succes a-ți forma ș statutele, ți-a succes a clădi o fortăreață nemerniciei tale, ți-a suc-

ces a forma dintr'un institut fondat cu averile oamenilor cinstiți un mijloc de căpătuire familiar, abuzând de lege, de încrederea și de averea oamenilor pacinici! În modul acesta ai devenit un pașă al tinutului. Să mai cuteze acum cineva să grămuseze măcar înaintea omnipotenței tale, c'apoi ș'a aflat pe dracul...

Văzându-se grosul acționarilor într'un mod atât de pervers trași pe sfoară și nefiind modru de a suferi omnipotența bătărană a unui astfel de autocrat, începe a murmura, a se agita, a fierbe, a clocoti, a se revolta! Căci doar scopul economiei naționale nu e propagarea imoralității! Și scopul băncilor românești nu e crearea de asile pentru adăpostirea paraziților. Breslele secolilor trecuți sunt cassate! Statul încă n'a decretat prin lege monopolul operațiunilor de bancă pe sama unor imbecili!

În fața unei astfel de penibile situații e firesc că în unele adunări generale oamenii înșelați să luptă pentru dobândirea drepturilor avute, cu toate armele legale, uneori mai puțin parlamentare, se fac obstrucții și alergări pe la tribunale, iar la ultimul refugiu să mai gândesc eventual și la înființarea de alte bănci, mai ales că ori-ce manifest de indignare din partea „obstrucționistilor“ e întimpinat cu refrenul: „N'au ce ne face!“ o absurditate de altcum.

Cine are ochi de văzut poate vedea câte să pot face și cât de necalculabile în urmări sunt de multe-ori celea ce se pot face. Până acum însă nu s'a prea încercat nime să facă „ceva“. „Obstrucționistilor“ le sunt scumpe toate așezămintele românești prin urmare și băncile. Tot odată poartă la inimă armonia și bunăînțelegerea dintre frați. Aceste trebuie erezite în primul loc fiilor și nepoților, ceea-ce nu s'ar tocmai putea „făcându-se ceva“. Tot ce doresc „obstrucționistii“ e să dispară anomaliile și abuzurile scârboase dela băncile noastre.

Deci pentru ca să înceteze pornirile rele, trebuie stărpitate cauzele ce le produc. La această operațiune cu cât cineva e mai expert și cu cât s'a ridicat la mai înalt nivel în mica noastră economie cu cât poate lucra mai cu efect. Obstrucționistii vor fi cei dintâi, cari i vor aduce prinos de recunoștință și mulțămită. Altcum tot cântecul sirenic nu folosește. Și nu-i bine așa!

A.

Buletin parlamentar.

Ședința Camerei.

Vineri, 21 Iunie.

Sunt de față aproape toți miniștrii, — dar numai prin ungherele culoarelor. În încintă Kossuth stă cât stă, apoi iese și el, răsămându-se pe un baston și iese și alter ego — ori primus ego? — al lui Kossuth: Sztterényi. Din partidul naționalităților astăzi singur dl Coriolan Brediceanu ține strajă, că de vor face patrioții iar vre-o mișelie, să nu o lase neînfiată. După ameazăi dl Mihail Polit și dl Aurel Vlad vin ca să'i ia locul. Desbaterile curg liniștit de astă dată și fără nici un moment mai însemnat. Vorbește maghiarul Kovács Ernő, un „Incurcă lume“ și un „Vorbă lungă“ notoric. Vrea să'i lămurească pe Croați, ca să nu i-se împotrivescă Maghiarimei, ci să caute a o întări, pentrucă de aici va trebui să se închege acea confederație dunăreană, care îi va apăra pe Croați contra „Drang nach Osten“ al Germanilor. Cu toate străduințele lui Kovács de a'i dumeri, Croații nu se prea arată dispuși a aștepta dela Bpesta nici prea multă apărare și nici mai ales închegarea unei confederații dunărene. Vorbesc apoi Croații Svetozar, Pribicevici și Anton Pinterovici. Dl Pinterovici provoacă un mic

incident chiar la începutul discursului dsale, cerând Camerei, ca să-i dea voie a se abate dela obiect, pentru de a putea vorbi și de chestiunile politice, cu cari proiectele despre impiegații dela căile ferate sunt în strânsă legătură. Deputații patruzecișioptiști strigă, că nu-i dau voie să facă nici o abatere. Ceil'alți tac. Președintele Justh, fără a pune chestia însă la vot, riscă părerea, că, doară Camera ar putea să-i dea dlui Pinterovici încuviințarea cerută. Dar patruzeci-și-optiști strigă și mai avan:

— Nu-i dăm voie!

-- Nu-i dăm voie!

Președintele pune chestia la vot.

Se ridică dl Brediceanu, Croații și foarte puțini dintre maghiari pentru a i-se da dlui Pinterovici voie ca să se poată estinde și asupra chestiilor politice, cari sunt în legătură cu proiectele despre impiegații dela căile ferate.

Majoritatea votează contra.

Atâta supărare! Dl Pinterovici vorbește înainte, strict la proiect. Pe la orele două cere și o pauză, care i-se acordă. Vorbește apoi până la orele trei, când ședința se ridică, după ce se fixează mai înainte ordinea de zi pentru ședința de Sâmbătă și anume:

1. Proiectele de lege despre impiegații de la căile ferate.

2. Petițiile cuprinse în seria 34 și, dacă va ajunge timp, seriile 35, 36, 40.

3. Interpeleții.

Cronica externă.

Situația lui Stolypin.

După disolvarea Dumei ministrul-președinte rus Stolypin s'a retras cu totul în palatul său de pe insula Ielagin, unde i s'a întărit paza, fiind temeri de atentate la viața lui.

Singura preumblare o face la castelul imperial Peterhof pe o corabie urmată de două torpiloare, unde convine cu țarul.

Disolvarea Dumei a mărit într'un mod excepțional însemnătatea lui Stolypin la curte astfel, că în situația de astăzi poate fi privit, ca un dictator cu puteri nelimitate.

O deosebită atenție i se dă presei, care a început atacurile împotriva guvernului. Conform dispozițiilor cari au succedat imediat disolvării Dumei, o mulțime de ziare moscovite au fost supuse unor enorme pedepse în bani, pentru motivul de a se fi abătut dela ordinele date de șeful suprem al poliției.

După informațiile luate din cercuri guvernamentale, Stolypin ar avea de gând să dea publicității unele dispozițiuni temporare referitoare la chestia agrară.

Temeri de revoluție.

Din Kopenhaga vine știrea, că un mare număr de proprietari ruși și aparținători de ai clasei înalte ruse au sosit acolo venind din Petersburg și Moscova, de unde s'au refugiat de frica de a nu fi surprinși de mișcări revoluționare serioase în urma disolvării Dumei.

Acești excursioniști de nevoie pleacă care încărău, pentru a aștepta desvoltarea evenimentelor.

În urma lor un întreg șir de boeri ruși își părăsesc țara, pentru a se ascunde dinaintea furiei — amenințătoare a popoului.

Apelul partidului socialist polon.

O telegramă din Varșovia spune, că partidul socialist polon a împărțit un apel, în

* Anomalia, că funcția de director de bancă să apropie mult de funcția roatei a cincea la car, nu e chiar generală dar foarte reslătită.

care spune, că politica de până acum a Dumei n'a dat nici un rezultat și trebuie relncepută activitatea revoluționară.

În Varșovia arestările continuă. Au fost deținuți în zilele din urmă un avocat, un redactor al unei foi revoluționare și preșepintele uniunei funcționarilor comerciali evrei.

Situația în Franța.

Primul val de sânge a curs în Narbonne, centrul mișcării viticole, unde s'a ajuns la o încăerare între armată și resculați.

Sunt doi morți și vr'o câțiva răniți. Până acum măsurile de represiune ale guvernului a ațăat mai mult spiritele, decât să le înspăimânte. El a fost silit însă să ia o atitudine energică, deoarece din toate părțile și mai ales din Dauphiné și Gascogne îi sosesc știri, că populația este întăritată la răscoale.

Până în prezent „mântuitorul” Marcelin Albert n'a fost încă arestat.

Spiritele sunt foarte agitate mai ales în cele patru departamente unite, unde se publicase un manifest care zicea:

„Nici o concesiune, nici un asalt, vom ținea piept cu brațele încrucișate. Clopotele de alarmă au împrăștiat acest apel în toate satele podgorenilor, soli bicicliști ciirculă pe toate drumurile, șoselele sunt baricadate cu care și împedecate cu sârmă, pentru a împedeca trecerea cavaleriei. Podgoriile gem de frigurile revoltei.

Guvernul este obligat să-și concentreze toată energia și înțelepciunea, pentru a aduce iarăși liniștea în părțile a estea bânțuite de agitație.

Încăerări la Montpellier și Narbonne.

În Montpellier manifestații au încercat să aprindă poarta palatului de justiție.

Poliția sosită la fața locului a fost respinsă și șeful ei grav rănit la cap.

Gendarmeria și cavaleria a tras câteva focuri. O ploaie de pietrii a căzut atunci asupra armatei; de-o parte și de alta sunt morți și răniți.

La Narbonne țărani au încercat de asemenea să pună foc porții prefecturei. Au fost împedecați însă de armată, care a împrăștiat pe manifestați și aici s'au tras focuri. Un gendarm a fost rănit.

După știrile sosite din Narbonne ciocnirea între trupe și manifestați a avut urmări cu mult mai grave. Se zice, că ar fi căzut zece inși răniți greu și dintre aceștia câțiva sunt pe moarte.

Unui căpitan din regimentul 139 'i-s'a taiat beregata cu o bucată de sticlă. Un cuirasier a fost ucis.

Chestiunea macedoneană.

REFORMELE (6)

III.

Sosirea lui Hilmi-Pașa la Salonic la 8 Decembrie 1902 coincidea cu cele mai alarmante știri. Primul an al insurecțiunii se terminase, însă pacificarea era departe de a se face.

„După toate informațiile, ce le primesc”, scria la 15 Dec. dl Bapst, și cari concordă cu acelea ale celorlalte ambasade, nici odată execuțiile și brutalitățile n'au fost mai numeroase din partea jandarmeriei și a trupeii regulate.

Coloane întregi circulă prin țară, pentru a căuta arme și a le lua.

În decursul perchiiziției ei locuesc la acela ce-l perchișișionează, profitând de aceasta împrejurare pentru a-l pângăr. În zilele de plată, ampoiații companiei Salonic-Monastir sunt de obicei despoiați de soldații însărcinați cu paza liniei. Ambasadorul Rusiei mi-a vorbit de aceste indoite persecuții față de populațiunile macedonene.

El constată, că violențele Turcilor a băgat o astfel de spaimă în populațiunea creș-

tină, încât aceasta este silită să emigreze în masă în principatul bulgar. Guvernul princiar nu are putere să oprească simțul de mânie pe care afluxul acestor nenorociți îl excită contra Turcilor. Dacă peste puțină vreme calmul și siguranța nu vor fi restabilite în Macedonia, nu se poate prevedea ce va mai veni.

La Salonic, dl Steeg împărtășia aceste temeri și schița cu o claritate de vederi remarcabilă tabloul situației Macedoniei și planul reformelor indispensabile (cartea galbenă 3 Oct. Nr. 42).*)

Sub influința acestor știri și temeri destul de justificate, contele Lamsdorff părăsi petersburgul în mijlocul lui Decembrie, și se duse direct la Sofia și la Belgrad, unde a impus guvernului prințului Ferdinand și acelaia al regelui Alexandru, de a se abține să dea o lovitură prin mijloace revoluționare ordinii de lucruri în peninsula balcanică, și să nu împiedece acțiunea puterilor.

De aci ministrul rus a sosit la 30 Decembrie 1902 la Viena, unde a avut loc, între miniștrii afacerilor străine ale celor două Imperii vecine și amice conform înțelegerei din 1897 conferințe speciale, care au avut de scop fixarea principiilor generale, cari să servească de bază reformelor proiectate în cele trei vilaele turcești. (Mesagerul oficial al imperiului rus 25—II. 1903. anex la cartea galbenă Ian. Feb. 1903).

Cei doi ambasadori contele Zinowiceff și baronul Calice au prelucrat asupra acestor date generale un program detaliat, ale cărui trăsături principale erau: menținerea în postul său a inspectorului general și angajamentul, de a nu-l revoca fără, ca puterile să se fi consultat în mod prealabil, facultatea de a se servi de trupe to'deauna fără de a cere autorizație la palat, supunerea valiilor ordinelor sale, angajarea de specialiști străini pentru reorganizarea poliției și a gendarmeriei; intrarea creștinilor în această din urmă în număr proporțional cu locuitorii creștini din fiecare district; alegerea de garde campestre creștine acolo, unde majoritatea populațiunii este creștină; angajamentul de a se lua fără întârziere măsuri pentru a se pune capăt crimelor arnăuți or; amnistia pentru toți acuzații și condamnații politici și pentru emigrați; stabilirea unui budget pentru fiecare vilae și afectarea dărilor din provincie, controlate de banca otomană, necesităților administrației locale; modificarea dijmei și nimicirea trusturilor arândășești; angajamentul guvernului turc, de a face să se execute acest program de toți funcționarii; stabilirea unei supravegheri consulare în unele localități din cele trei vilaele sub direcția ambasadorilor din Constantinopole.

Acest program remis marelui vizir la 21 Februarie a fost imediat acceptat de Sultan fără nici o restricțiune sau modificare.

O deciziune așa de promptă, așa de puțin conformă obiceiurilor trăgădate ale politiceii otomane, nu se poate explica decât printr'o înțelegere prealabilă și prin caracterul inofensiv al programului dela Viena. Nu trebuie decât să complectăm fără a adăoga nimic esențial instrucțiile cu a căror execuție era însărcinat Hilmi Pașa; nici o măsură efice nu se luase pentru a asigura realizarea reformelor și controlarea aplicării lor. Poarta s'a mărginit să transmită lui Hilmi Pașa instrucții suplimentare, prelungind pe trei ani durata funcțiunii sale.

Încă odată cele două puteri mandatare ale Europei s'au adresat guvernului turc pentru îmbunătățirea sortii creștinilor. O astfel de politică era conform principiului de integritate și respectul statului quo asupra căruia cele două guverne se înțeleseseră în afacerile din Orient. Sultanul a consimțit la publicarea acesteia în cartea galbenă, cu atât mai mult, cu cât dl Delcassé ministru de externe francez adoptând vederile dlui Steeg, a preconisat mai întâi un program

*) Cartea galbenă din 1902 No. 47.

mai radical, mai explicit asupra instituirii unui control european, însărcinat cu veghierea execuției reformelor, lucru, care i-a procurat mulțumirea populațiunilor creștine și a micilor puteri danubiene. Oricum s'ar prezenta lucrul, toate guvernele, adoptând de bună voie vederile „puterilor înțelese” au recomandat la Constantinopole prin ambasadorii lor aplicarea programului dela Viena. La Sofia și la Belgrad sfaturile energice ale contelui Lamsdorff au avut efectul lor, în Bulgaria, cabinetul presidat de Daneff a luat măsuri riguroase pentru a împedeca comitetele de a prepara noi insurecțiuni, le-a închis localurile, le-a confiscat arhivele, a arestat și a dat judecății pe principalii șefi, Mihailovski, Zontcheff, Staniceff și colonelul Iancof. Pretutindenea se aștepta, dacă nu cu siguranță, cel puțin se spera la rezultatul unei intervenții austro-ruse, și la succesul reformelor: atunci a izbucnit insurecțiunea generală.

Situația în câteva săptămâni a devenit foarte gravă. Insuficiente pentru macedoneni reformele erau prea liberale pentru albanezi. Pentru a împedeca execuția ei s'au resulat în masă, s'au întrunit la Ipek și la Diakova masacrând pe creștinii sârbi și au atacat Mitrovitza unde unul dintre ei a asasinat pe consulul Rusiei.

Banțele bulgare, pe care iarna abia le oprise, au reluat lupta, sub impulsul energic al lui Sarafoff. La Yldiz, sultanul esită necutezând să pedepsească pe credincioșii săi Albanezi, însă a mobilizat trupe pe cari le-a îngămădit de-a lungul graniței bulgare. La Salonic, Hilmi Pașa desarmat nu îndrăsnia să pornească nimic. La Sofia cabinetul Daneff se retrase sub presiunea opiniei publice.

Stambuloviștii, partizani ai unei politici mai puțin docile influenței rusești și de o acțiune mai viguroasă i.i favoarea macedonenilor au ajuns la putere cu generalul Petroff și în frunte cu Petkoff făceau ostentativ preparative militare.

Vara a trecut în mijlocul alarmelor din care se credea că va izbucni în fiecare moment un război general în Balcani.

Acțiunea bandelor și represiunea turcească contribuiau împreună la terorizarea Macedoniei.

(Va urma)

(Revue des deux mondes)

FRANZ JOSEF Apă purgativă

probată ani de zile cu cel mai bun rezultat.

ȘTIRILE ZILEI.

Vineri, 21 Iunie 1907.

— **Cabinet noir.** Nici nu ne mai surprinde dacă vre-un cititor vine și ne anunță că în cutare și cutare zi ni-a trimis o telegramă, o scrisoare sau altceva — ce nu ni-a sosit. Ne-am obișnuit cu aceste șicanări ridicole ale stăpânitorilor noștri. De o vreme încoace însă încep a nu ne mai veni regulat nici ziarele din țară. „Universul”, „Adevărul”, „Dimineața” nu ne-a venit de 5 zile, celelalte ziare numai tot a doua sau a treia zi câte un exemplar răzleț.

Spre mai mare cinste și glorie a libertăților din țara ungurească...

— **Maghiarizare de nume.** Din Sibie ni se trimit următoarele șire: „Suntem nevoiți a rectifica știrea adusă în nrul 120 al „Luptei”, despre schimbarea numelui unui oare-care păcătos Iosif Bursuc în „Földes”. — Știind că un alt Sibieli de c t acesta al nostru de lângă Săliște, nu mai există în această țară, nu știm, unde se află acest sat, care ar suferi ca un fiu-locuitor să-și schimbe numele de Român — să-și nege existența de până acum și legea și totul — cu unul puțin sunător unguresc. Și suntem datori să declarăm că satul nostru n'ar pu-

tea suferi o așa rușine cât îi hău. — Un tânăr.

Știrea despre maghiarizarea aceasta am scos-o din „Monitorul oficial“. Ne vom interesa de chestiune.

— **Di Sebastian Stanca**, fost membru intern al redacției noastre, și-a serbat Dumineca trecută cununia cu domnișoara Mari-oara Munteanu din Ocna-Sibiului având ca nași pe dl și dna Octavian Goga.

Di Stanca a fost apoi sfințit preot pentru comuna Vulcani din protopresbiteratul Hațegului.

Dorim fostului nostru tovarăș de muncă viață fericită și binecuvântată pentru poporul în slujba căruia continuă a lucra!

— **Di Valeriu Seni** și-a dat la universitatea de aici doctoratul în istorie „summa cum laude“. Promoția va fi mâine, Sâmbătă la 12 ore. Teza de doctorat tratează un subiect din domeniul istoriei universale, anume anabaptismul și a fost premiat de universitate cu premiul „Pasquis“.

Felicitările noastre noului doctor.

— **Ai lor să fie**. Minorul Ioan Cocu, de naștere din Lupșa, domiciliat în Alba-Iulia și-a maghiarizat numele în *Nyágai*.

I. Părurar din Battonya și-a maghiarizat numele în *Gyarmati*.

„Monitorul oficial“ de azi publică de altminteri 58 de „îngăduințe ministeriale“ de maghiarizare de nume. În afară de cele două nume românești din fruntea acestor șire nu găsim decât nume a la Klein, Kohn, (de 19 ori), Weiss, Goldberger, Goldstein, Sonnenschein, Lebenstein, Eckstein, Fuchs, Hirn, W. l. l.

Ai lor să fie!

— **Logodna principelui Bulgariei**. Din Viena se telegrafiază că principele Ferdinand al Bulgariei în curând se va logodi cu principesa Beatrice de Sachsa-Coburg-Gotha, sora principesei moștenitoare a României. Principesa Beatrice s'a născut la 20 Aprilie 1884, principele Ferdinand la 1861 și e văduv.

— **Hotărâri laudabile**. Ni se scrie: „În 18 l. c. reprezentanța comunei Vaca (com. Hunedoarei) a hotărât cu majoritate de voturi închiderea crășmelor Dumineca și în sărbători ziua întregă. E foarte trist și dureros că s'au aflat 4 uscături între membrii reprezentanței, cari — influențați și ei de crășmari — au votat contra acestei bune hotărâri, și anume: Cor. Nistor, Avram Nicolae I. Ion Neaga, Petru I. Negău și Magdalena Ion.“

Cu atât e mai bună hotărârea asta, cu cât în comună se află bibliotecă populară cu statute în rânduală, care cuprinde peste 500 cărți, unde se pot aduna oamenii să cetască, decât să-și omoare vremea și sănătatea prin crășma. Lucrul acesta însă se vede că nu-l înțeleg cei ce au votat contra acelei hotărâri.

Totodată s'a hotărât cu unanimitate și pe deșire celor, ce vor mai injura pe Dzeu.

— **Știri rele din Macedon**. Bandele de antărți greci își continuă opera lor de distrugere. Ele nu mai cruță nici copii nici femei, ciucid fără milă orice le cade în cale.

În satul românesc Magarova situat la șase ceasuri depărtare de Monastir, o bandă grecească a ucis trei femei, ale căror cadavre au fost găsite pe câmp.

O altă bandă a omorât două femei și un bărbat din satul Cavnenik.

Când ne-o veni și nouă rândul oare nu va fi prea târziu?

— **Pentru excu sloniști în România**. Monitorul Oficial din zilele acestea publică un regulament relativ la vizita excursionsiștilor laici în mănăstiri.

Primii articoli vorbesc de buna ordine care trebuie să domnească totdeauna în sfințele locașuri, și pe care nici un vizitator nu poate să o turbure prin purtarea sa. Fiecare excursionist se va adresa direct superiorului mănăstirii, care va lua dispozițiile necesare pentru sălășuirea tuturor. Nutremântul se va da gratuit.

Călugării și călugărițele nu vor putea acompania pe vizitatori în excursiile lor.

Ori-ce veselie, cu instrumente muzicale, jocuri, ori dansuri este strict oprită.

Nu vor fi primiți în mănăstirea de călugărițe bărbați singuri și tineri și în mănăstirea de călugări văduve și femei tinere, dacă nu au trecut încă peste vârsta de 50 de ani.

O excepție se poate face pentru cercetătorii istorici și pentru artiștii pictori.

Să vor însemna într'un registru toate sumele oferite locașurilor sfinte.

Persoanele, cari nu s'ar supune acestor reguli, le va fi interzisă intrarea la ori-ce mănăstire din țară.

Aceste măsuri sunt luate pentru-că vizitatorii abuzau într'un mod cât se poate de rușinos de libertatea ce li-se oferia, neținând cont, că mănăstirile sunt locașuri pentru cultivarea sufletului și nici de cum localuri de chef și de petreceri.

Impotriva acestor obiceiuri urâte a scris de multe ori dl profesor Iorga dela București și după-cât mi-aduc aminte și un diacon Dărăngă a tratat pe larg abuzurile de cari se fac vinovați excursioniștii în sfințele locașuri.

Atragem și noi atenția oamenilor noștri doritori de a face excursii, cari de altcum știu să dea cinstea cuvenită aceluia, cari le oferă asil — asupra dispozițiilor de mai sus.

— **Din Hunedoara**. În sinodul protopesc al tractului Hunedoara, s'a luat laudabila hotărâre ca o comisie constatătoare din membrii ai sinodului ppsc să cerceteze tractul, din comună în comună, cu misiunea de a combate relele ce bântue în popor.

În ziua Imp. Constantin și Elena membri *Nicolau Macrea* și *George Răni* au fost în comuna Cinciș, ca să satisfacă în parte sarcinii primite dela sinod.

După serviciul divin păr. din Nădăștia *George Răni* în o cuvântare acomodată enumeră fapte de ale înaintașilor noștri, fapte cari au contribuit la cuminența credinței în datinile strămoșești.

Stătuște pe credincioșii bisericii din această Comună să țină la lege, neam și moșie; ear buna înțelegere să le fie ținta de căpetenie.

Urmează la cuvânt dl *Nic. Macrea*, care își începe sfaturile cu o puternică poezie de Coșbuc și presară în vorbirea sa momente însemnate din trecutul neamului nostru, — continuă cu „Clăcașii“ lui Goga și trece la cuvintele lui Cichindeal. Minte și ear minte, Mărită nație românească. — Roagă apoi poporul să țină la școala românească întocmai ca la ochii din cap.

Cuvintele harnicului preot Răni au rămas adânc întipărite în inimile credincioșilor.

Pildele comunicate în cadrul vorbirii sale i-au electrizat și i-au adus la hotărâta convingere că: numai noi prin puterea noastră vom putea lăsa urmașilor temelie puternică pe care să se zidească și mai departe trăinicia neamului nostru.

Acesta este un mic început din buna pornire contemplată de membrii sinodului tractului Hunedoara.

Când scriu aceste șire Comisia continuă aș face datorița. — Raport amănunțit despre cele constatate în diferitele comune, se va face locurilor competente. Amintesc în treacăt că comitetul parochial din Cinciș, precum și învățătorul Ghișoiu au fost ascultați de jandarmi, cari — amăsurat ordinului mai înalt — voesc să adune vorbele membrilor susamintiți spre a le pune la răbojul „faptelor mărețe“ ale cavalerismului maghiar.

Părintele Răni a fost ascultat de jandarmi în puterea nopții.

Ortacul lui de principii, dl *Macrea* încă n'a avut fericirea de a povesti cu acești fideli păzitori ai ordinii publice cu toate că — auziți jandarmi! — dlui *Macrea*:

„Cuvine i-se hirotoniaea!“ X.

— **Din Bozovici**. La festivitățile corului din Bozovici, cari au succes foarte bine o-

ficios au luat parte prea on. protopop al Orșovei, dl *Mihai Popovici*, apoi d-nii I. St. Paulian prof, la liceul „Carol I.“ dirigentul soc. corale „Doina“ din Turnu-Severin, iar din București reprezentanții societății corale „Carmen“, dl. *George Stătescu*, oficianț în ministerul de război, casarul și dl *Sadea Petrescu*, secretarul societății, apoi esmisul „Casinei române“ din Oravița, dl adv. dr. *Mihai Grosșianu*.

Poporul a luat parte în număr foarte mare în frunte cu preoțimea. Nașa steagului, d-na *Ana Novac*, soția d-lui adv. și dir. institutului „Nera“ a decorat pomposul steag albastru cu o panglică roșie lucrată în fir de aur. S'au bătut ținte comemorative în onoarea căpeteniilor noastre bisericesti. Autoritățile locale au luat parte în mod oficios. Cel mai mare merit în jurul acestor flamuri îl are dl președinte *Iuliu Novac* și dirigentul corului dl *Ilie Ruva*. — Onoare lor! *Grănicerul*.

— **Adunarea generală a despărțământului „Timișana“** „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“. La 16 Iunie a. c. a avut loc în comuna Chevereșu-mare, de lângă Buziaș, adunarea generală a despărțământului „Timișana“ al „Asociațiunii“, care adunare, ca și în alți ani când ea s'a ținut în diferite comune din jurul Timișoriei, a fost foarte bine cercetată, luând parte cam vre-o patru sute de persoane, în partea cea mai mare țărani români din comunele învecinate.

Dimineața, când comitetul despărțământului a sosit în Chevereșul-mare, a fost întâmpinat la gară de preoții locali, de învățătorime și de un grup de vre-o 30 de țărani, cari așteptau cu drag să sosească comitetul și cu deosebire să vadă în mijlocul lor pe harnicul și neobositul fruntaș al neamului nostru, pe domnul avocat *Emanuil Ungurean* din Timișoara.

Ajunși în comună, membrii comitetului și alți oaspeți veniți din alte părți, au luat calea către biserică, la ușa căreia îi aștepta tinerimea. La serviciul Dumnezeesc, care a decurs cu mare solemnitate, a cântat și corul aranjat și condus cu multă pricepere de harnicul și neobositul fruntaș al neamului nostru, pe domnul avocat *Emanuil Ungurean* din Timișoara.

După amezii la orele 2 jum. s'a ținut o mică conferință la un restaurant din localitate, la care, între altele, s'a primit propunerea dlui *Emanuil Ungurean*, de a se pune bază unui mic fond pentru biblioteca parochială din comună. În urma acesteia, s'a deschis o colectă, la care contribuind cei prezenți, s'au adunat 74 de coroane, care sumă mai târziu, în decursul adunării generale, s'a și predat epitropiei parochiale, pentru scopul avut în vedere.

La orele 3 fix s'a deschis apoi adunarea generală printr'un instructiv discurs ocazional, și cu plăcere ascultat de cei prezenți, din partea d-lui *Emanuil Ungurean*.

În urma acestuia a urmat o disertațiune despre: „Influența culturii asupra industriei și economiei“, din partea dlui dr. *Cornel Crăciunescu*, adv. în Timișoara, disertațiune foarte bine scrisă, ascultată cu multă atențiune și dragoste și sfârșită în mijlocul sutelor de aplauze ale celor prezenți.

A urmat apoi raportul comitetului și al casariatului, cari după ce s'au cenzurat, s'au aflat în ordine alegându-se totodată cu aclamațiune și comitetul despărțământului prin d-nii: *Ioan Pepa*, protopop în Buziaș; *Ioan Pinciu*, protopop în Ciocova; dr. *George Adam* și dr. *Cornel Crăciunescu*, advocați în Timișoara. dr. *Ioan Doboșan*, Timișoara, iar dl director al despărțământului, d-nul *Romulus Cărăbașiu*, directorul băncii „Timișana“.

Curând după acestea apoi, adunarea generală s'a declarat de închisă și pela orele 5 seara, cei prezenți la adunare s'au despărțit înapoiindu-se acasă, ducând cu sine amintiri frumoase și învățături folositoare, dela această adunare exemplară a despărțământului „Timișoara“ al „Asociațiunii“.

X. X.

Economie.

Anchetă în chestia emigrărilor. Asociația regnicolară a fabricanților a convocat o anchetă în care va dezbate mijloacele, prin cari s'ar putea împiedeca emigrările, ce în timpul din urmă au crescut în mod înspăimântător.

Apelului Asociației au răspuns toate structurile societății interesate în cauză.

S'au prezentat la anchetă trimișii diferitelor organizațiuni economice, ai Camerilor comerciale și industriale, un număr însemnat de deputați din Cameră precum și trimișii comitatelor și orașelor din cari emigrează cei mai mulți locuitori.

Guvernul încă e reprezentat.

Prezident al anchetei a fost proclamat Francisc Chorin, membru al Casei magnaților.

Prezidentul în vorbirea de deschidere a zis, că cauza de căpetenie a emigrărilor e nemulțumirea generală a claselor de jos.

Roagă pe cei prezenți să cumpănească bine, că oare într'adevăr clasele de jos au cauză a fi nemulțumite.

Se impune datoria delegaților prezenți a căuta mijloacele, cu ajutorul căror cauzele nemulțumirii obștești pot fi delăturate.

Din parte-i ține de lipsă a accentua, că statul în prima linie e chemat a începe o acțiune serioasă prin care să facă posibil clasei de jos câștigarea de pământ.

*

Starea semănăturilor în Austria. Ministrul austriac de agricultură a dat publicității (la 15 Iunie) un raport asupra stărei semănăturilor.

Conform acestui raport timpul a fost favorabil dezvoltării semănăturilor și în genere întregii vegetațiuni.

Conform rapoartelor primite dela 734 corespondenți, situația semănăturilor e normală, se sperează o recoltă bună mijlocie. Excepție fac poamele, din cari roada nu va fi îndestulitoare.

Criza comercială în Serbia. Comerciantul Raia Pavlovici a scris o broșură în care critică vehement politica comercială a guvernului actual din Serbia.

În această broșură ni-se spune, că guvernul Serbiei a deschis căi nouă pentru exportul de vite, a dat avanse comercianților îndemnându-i să exporteze vite în Egipt, insula Malta, Bordeaux, (Franța) și Italia.

Comercianții au ascultat de guvern, toate aceste întreprinderi n'au izbutit însă, așa că comercianții au pierdut nu numai avansele date de guvern, ci și averile lor proprii.

Guvernul caută acum să încaseze avansele date într'un mod cât se poate de brutal licitând averile comercianților.

*

Cărbunii se scumpesc. Sindicatul pentru exploatarea cărbunilor din ținuturile Rinului a vândut întreaga producție din anul acesta cu prețuri mult mai mari decât cele din anul trecut.

„Standard Oil et Company“ licvidează. Conform știrilor sosite din New-York „Standard Oil et Company“ voește să licvideze.

Trustul de petrol a avut în timpul din urmă perderi simțitoare.

Societatea are mai multe procese mari în St-Louis, Missouri, Ohio și Illien.

În Texas statul a detras societății dreptul de exploatare și a pedepsit o filială a societății cu un milion și jumătate dolari.

*

Bursa de efecte. Tendința la deschiderea bursei — în urma știrilor favorabile sosite din străinătate — a fost fermă.

Mai târziu sosind din Viena oferte numeroase și făcându-se și realizări locale cursurile au căzut cu puțin.

Circulația în târgul efectiv a fost minimală.

Rentele și valutele nu s'au schimbat.

La încheierea bursei au notat:

Acțiunile institutului de credit	Coroane
„ „ austriac	— 651.50
„ „ ung. a.	— 752.50
„ băncei de escompt a.	— 496.50
„ soc. căilor ferate austro ung.	— 668.—
Renta ung. de aur 4 proc. vinde	— 111.35
„ „ coroane 4 „ „	— 93.65
„ austr. de aur 4 „ „	— 116.50
„ „ coroane 4 „ „	— 97.75
Scrisuri fonciare „Albina“ „	— 101.—
Napoleond'or (20 franci aur) „	— 19.23
20 mărci germane, aur —	— 23.62
Galbeni austriaci și ungurești	— 11.43
Bilete germane 100 mărci	— 118.17
„ franceze 100 franci	— 96.17
„ italiene 100 lire	— 96.10
„ române 100 lei	— 95.50
Ruble rusești de hârtie	— 2.53

Prețurile cerealelor. Tendința în târgul efectiv de cereale e liniștită, circulația minimală.

Producții sunt rezervați în oferte, cereri deasemenea sunt puține.

Azi până la 12 ore din zi s'au vândut abia 8000 măji m. (q) grâu, cu 20 fileri mai efin de maza metrică (100 kgr.).

Prețurile celorlalte cereale s'au menținut.

Pentru cel mai frumos grâu de Tisa (91 kgr. gr.) s'a plătit 20 coroane 90 fileri, iar pentru cel mai slab (75 kgr. greutate) 19 coroane.

Circulația cerealelor în Budapesta a fost, în ultimele 24 ore, următoarea:

	sosit	expediat
	măji	metriche
Grâu	— — — — 40.724	— 5.423
Săcară	— — — — 609	— —
Orz	— — — — 917	— —
Ovăs	— — — — 10.513	— 306
Cucuruz	— — — — 32.878	— 9.108
Făină	— — — — 930	— 15.691
Tărâțe	— — — — 4.000	— 3.554

Piața din Budapesta

I.

Cereale.

Grâu, maza metrică, frumos	20 cor	90 fil.
„ „ „ mijlociu	19 cor.	80 fil.
„ „ „ mai slab	19 cor.	— fil.
Săcară, maza, m. dela	15 cor.	45 fil. 15 80
Orz	13 cor.	55 fil. — 14 10
Cucuruz nou	11 cor.	75 fil. — 12 —
Ovăs	15 cor.	35 fil. — 16. —

II.

Produce.

— Prețurile sunt socotite după 100 kilogr. și în bani gata. —

Unsoare de porc, dela	147 cor.	— 148 cor.
Slănină	124 cor.	— 134 cor.
Cartofi	— cor.	— fil. — —

Spirt	53.50 cor.	— 54 50
-------	------------	---------

III.

Târgul de porci Kőbanya (Steinbruct), (Prima calitate ungară).

Bătrâni	— — — fileri	kilogramul
Tineri	141—142	fileri kilogramul

Redactor responsabil:

VASILE MACREA.

Tip. «Poporul Român», István-u' 11.

Ca

practicant

află imediat aplicare un tiner din familie bună, absolvent de cel puțin 3—4 clase gimnaziale sau reale la firma Ioan Comșa & fiu, Seliște.

Banca Națională a României.

SITUAȚIUNE SUMARĂ.

1906	ACTIV	1907
3 Iunie		26 Maiu 2 Iunie
103 168 834	73 278 832 Reserva metalică Aur 79 815 318 29 890 000 „ Trate Aur . 33 595 000	113 540 498 113 410 318
2 113 339	Argint și diverse monete	1 547 546 1 569 466
66 234 548	Portofoliu Român și Străin	89 868 750 93 194 965
25 671 718	*) Impr. contra ef. pub. 10 308 700 „ „ „ „ în contcurent 19 844 588	29 606 361 30 153 288
11 999 876	Fonduri publice	11 999 840 11 999 840
14 896 734	Efectele fondului de rezervă	15 871 054 15 871 054
2 910 324	„ „ de amortizarea imob. și material	3 259 121 3 259 121
5 766 482	Imobili	5 875 648 5 876 594
602 609	Mobilier și Mașini de Imprimerie	640 244 640 256
767 027	Cheltueli de Administrațiune	782 342 794 334
81 226 932	Deposite libere	103 917 137 102 586 337
—	„ „ ct provizoriu	950 500 950 000
—	Compturi curenți	7 915 311 4 123 376
18 432 532	Compturi de valori	22 214 544 21 818 818
<u>333 791 055</u>		<u>407 988 896 406 248 767</u>
	PASIV	
12 000 000	Capital	12 000 000 12 000 000
21 291 642	Fond de rezervă	22 971 453 22 971 453
3 158 004	Fondul amortisării imobilelor și material	3 404 192 3 404 192
214 500 810	Bilete de Bancă în circulațiune	263 328 910 262 849 220
1 176 815	Dobânzi și beneficii diverse	1 416 704 1 487 565
81 226 932	Deposite de retras	103 917 137 102 586 337
—	„ „ ct provizoriu	950 500 950 000
436 852	Compturi curenți	— —
<u>333 791 055</u>		<u>407 988 896 406 248 767</u>

Scomptul 5‰.

*) Dobânda 5‰.